

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА УГЉЕВИК**

**ПРОГРАМ
МЈЕРА ОПШТИНЕ УГЉЕВИК ЗА УБЛАЖАВАЊЕ
НЕГАТИВНИХ ЕФЕКТА СВЈЕТСКЕ ЕКОНОМСКЕ
КРИЗЕ**

Угљевик, марта 2009. године

I – УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Општина Угљевик као јединица локалне самоуправе има у постојећем правном оквиру скромна овлашћења, надлежности и могућности утицања на спречавање негативних утицаја свјетске економске кризе. Скромне могућности имају и мале државе, на које велике економске, политичке и војне силе на различите начине врше дисперзију проблема које су у суштини оне изазвале, што је редовна пракса и у другим случајевима и ситуацијама. Овај проблем је настао у САД давањем кредита без одговарајућих инструмената (колатерала) да ће исти бити враћени, чиме су штедише-повјериоци остали без сигурне заштите. САД су као свјетски економски, политички и војни лидер у условима глобалне повезаности банака и берзи, односно укупног финансијског тржишта, као и традиције у „преваљивању“ властитих проблема на „мање“ и „нејаче“, убрзо свој проблем пренијеле на читав свијет.

Без детаљнијег елаборирања узрока и поледица свјетске економске кризе, потреба и могућности мијењања основа на којима почива свјетски финансијски систем или каквог и коликог ће утицаја то имати на простору Републике Српске, због локалног нивоа и значаја, Мјере општине Угљевик су прагматични покушај давања могућег доприноса, прије свега реализацији Мјера Владе Републике Српске. Суштина проблема је рецесија, односно смањивање привредних, а кроз то и свих других друштвених активности, са свим последицама у којима је најзначајнија смањивање запослености, што је даље генератор низа социјалних, економских и других проблема и последица.

Општине, као јединице локалне самоуправе, имају прописан дјелокруг рада, права, обавезе и финансијске могућности, које не могу генерисати или елиминисати глобална економска кретања ни у периодима коњуктуре ни рецесије. Најзначајније могућности општина су у доприносу ефикасности функционисања система власти, као административног оквира који омогућава привредним субјектима лакше преживљавање периода рецесије, због чега и јесте важан допринос реализацији Мјера утврђених на нивоу Републике Српске. Ни држава, а поготову општине, не могу вршити директно запошљавање (оно што запосле је непродуктивна администрација), али могу кроз различите облике помагати пословним субјектима утичући на пословни амбијент, а тиме и на последице рецесије.

За разлику од мјера финансијског „допинга“ који примјењују САД и неке европске државе, Канада (Аустралија и још

неке земље) примјењују другачији модел форсирањем концесија, гринфилд инвестиција и других облика јавно-приватног партнерства, док Кина, Русија и Индија у одбрани од рецесије примјењују модел успореног раста, умјесто одржавања постојећег нивоа привредних активности и запослености. То указује на постојање различитих антирецесионих модела, што значи да ни мјере на нивоу локалних заједница не могу бити „униформисане“.

Усвојене Мјере Владе Републике Српске садрже дијелове Канадског модела који и у условима балканског (лошијег) рејтинга и на нивоу општине Угљевик већ се примјенењују, а могу бити и унапређене.

Проблем рецесије није политички, национални, економски или социјални, него све скупа кумулативно, због чега вербална подршка мјерама централне власти, без стварног доприноса њиховој реализацији на нивоу локалних заједница, не даје ефекте. Локалне заједнице имају веће могућности да својим погрешним активностима допринесу погоршавању пословног амбијента него да га унаприједи, односно више да допринесу рецесији него да јој се супроставе. То је такође важан разлог уважавања Мјера Владе Републике Српске као основе, без обзира на различита виђења њихове благовремености, свеобухватности и примјенљивости.

Општина Угљевик својим Мјерама утврђује и усмјерава активности својих органа, локалних јавних предузећа и установа, на реализацију Мјера Владе, уз истовремено побољшавање локалног амбијента у дугорочном смислу, а не само за период рецесије.

Мјере усмјерене против рецесије не мијењају стратешка развојна одређења Општине, због чега се не усмјеравају на „спашавање“ постојећег стања него на давање приоритета пословном у односу на локални текући животни амбијент. У склопу тога у операционализацији Мјера приступиће се приоритетно смањивању текућих буџетских расхода у циљу задржавања и повећања нивоа капиталних улагања на подручју Општине.

Реализација Мјера нема временски одређен период, јер то нема ни рецесија, а у складу са њеним интензитетом и могућностима Општине мјере ће се у наредном периоду примјењивати и када развијене земље пређу у фазу привредне коњуктуре, имајући у виду низак степен привредне развијености Општине.

II ОЧЕКИВАНИ УТИЦАЈ СВЈЕТСКЕ ЕКОНОМСКЕ КРИЗЕ НА ОПШТИНУ УГЉЕВИК

Глобалну рецесију, као последицу глобалних финансијских турбуленција, није могуће зауставити на државним границама, а поготову на условним границама локалних заједница. То подразумјева последице и на подручју општине Угљевик, док се о њиховом интензитету може „лицитирати“. У постојећој привредној структури на подручју Општине доминира примарна пољопривреда и производња струје на бази угља. Обје гране имају производе који се морају трошити и у периодима рецесије, односно нису на „удару“ као производња аута, модне обуће, луксузне робе или грађевинарство и производња грађевинског материјала. Истовремено рецесија ће кроз смањење куповне моћи становништва, смањење јавних прихода, банкарско кредитне активности, постојање капацитета грађевинарства и производње грађевинских материјала, производње обуће и других дјелатности које су осјетљивије на рецесију, имати последица и на подручју општине Угљевик. Због очекиваних различитих утицаја у Мјерама се групишу активности по појединим областима уважавајући методологију примјењену у Мјерама Владе Републике Српске. У јавним приходима, односно буџету Општине доминирају приходи од накнада за произведену електричну енергију (цца 4,500.000 КМ), приходи од ПДВ (цца 3,000.000 КМ) и приходи од пореза на плате (цца 700.000 КМ). Због рецесије и очекиваног пада тражње очекивати је и пад прихода по основу ПДВ-а, док приходи од накнада за произведену струју и пореза на плате имаће евентуалне промјене мањег обима. Постојећи обим извоза струје, стене шљиве, обуће, дрвета и других производа могуће је наставити и у условима рецесије. Мјере Владе из разумљивих разлога дају приоритет електроенергетском и пољопривредном комплексу прије свега у погледу коришћења квалитетних средстава Инвестиционо развојне банке од приватизације, што се подудара са опредјељењима и интересима Општине, па је непосредна подршка Мјерама Владе и шанса да се у условима рецесије убрзано реализују и стратешка опредјељења Општине која се заснивају управо на овим гранама. Мјере Владе имају као разумљив приоритет и подршку грађевинској

оперативи и произвођачима грађевинских материјала, што је такође на подручју Општине уз подршку Мјерама Владе, истовремено и шанса за развој постојећих локалних капацитета у овим дјелатностима. Основу стратегије Мјера Владе чине јавни радови на бази средстава Инвестиционе развојне банке. То је засновано на добрим искуствима многих држава из прошлих рецесија, што се такође подудара са локалним стратешким одређењима, уз шансу да ће се у наредном периоду имати лакши приступ овим средствима. Очекивати је и да ће Влада убрзати уобличавање прописа о инвестиционим улагањима кроз концесије, гринфилд и друге различите облике јавно-приватног партнерства по Канадском моделу, који су такође присутни и имају реалне могућности даљег унапређења на подручју Општине.

Имајући у виду постојећу структуру потрошње, са становишта географског поријекла роба, присутна доминација увозних производа, због додатног настојања свих земаља у периоду рецесије да кроз различите стимулације повећају извоз ради одржавања нивоа запослености домаћих капацитета, може се очекивати да ће увозни производи доминирати и у наредном периоду, без обзира на контра мјере, које у условима „протектората у БиХ“ се углавном заснивају на вербалном „купујмо домаће“. Такво очекивање се заснива, поред осталог и на чињеници да су главнина банака, увозника, мегамаркета и пратећих дјелатности већ у „рукама“ странаца који ће приоритетно кредитирати трансакције везане за властити извоз. Промјена курса КМ према ЕУР (и другим валутама) и довођење КМ на реалан ниво не очекује се, због чега не треба очекивати ни монетарну подршку извозу, а кроз то и подршку домаћој производњи. То истовремено значи да не треба очекивати ни значајну инфлацију, али је упитно шта ће се десити и какве последице и на локалне заједнице ће имати ако због девизног исцрпљивања БиХ дође до крајње границе преко којих централна банка неће моћи одржати постојећи курс КМ. Због немогућности локалних заједница да утичу на монетарну, царинску, кредитну и пореску политику, Мјере Општине исто не садрже иако ће то имати утицаја и на локалне заједнице. Поред свега, рецесија ће утицати и на темпо придруживања БиХ у ЕУ, као и на смањење прилива страних инвестиционих и донаторских средстава.

III ДЕФИНИСАЊЕ МЈЕРА

У прошлости једино добре ефекте у условима „спашавања“ од рецесије биле су мјере које су утицале на повећање тражње за домаћим робама и услугама или повећање домаће производње уз провоцавање повећавања тражње и домаће, а нарочито извоза. Како то постићи не постоји правило ни модел и свака земља је и поред „копирања“ добрих туђих искустава, увијек због својих специфичности нешто додавала или мијењала, односно себи прилагођавала. Са становишта локалне заједнице у правилу се настоји обезбједити подршка мјерама централне власти ради ефикасности система власти као цјелине, што подразумјева да кључну улогу има квалитет мјера које предузима централна власт. Мјере Владе садрже подршку извозницима кроз откуп спољних потраживања што је врло значајна, иако недовољна мјера у односу на проблеме везане за увоз. Из тога разлога мјере локалне заједнице требају бити; конкретне, јасне, брзог дејства и реално проводиве. Смисао мјера свих нивоа власти је да се код јавне потрошње утврде рестриктивне, а код привреде подстицајне мјере. Код општине Угљевик рестриктивне мјере у области јавне потрошње усмјеравају се на смањење свих личних и материјалних текућих расхода до нивоа који ће моћи се финансирати из очекиваних смањених буџетских прихода намјењених за текуће расходе. Код капиталних буџетских расхода настојаће се одржати ниво јер се не очекује ни смањење намјенских буџетских прихода за капитална улагања. У складу са Мјерама Владе капитална улагања ће се вршити уз одређене сагласности Владе на иста. У домену унапређења пословног амбијента, односно привреде, приоритет имају мјере којима се побољшавају услови за;

- додатно запошљавање,
- повећање домаће тражње кроз капитална улагања Општине у јавне инвестиције,
- изградњу индустријске зоне Угљевик,
- изградњу локалних путева и друге инфраструктуре приоритетно од интереса за привредне дјелатности,
- коришћење поред намјенских буџетских средстава и средстава Инвестиционо развојне банке,
- координацију подстицаја са Министарством пољопривреде,
- подршку извозницима,
- подршку припремним активностима за инвестирање кроз различите облике јавно приватног партнерства и др.

М Ј Е Р Е

1. РЕСТРИКТИВНЕ МЈЕРЕ У ОБЛАСТИ ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ

1.1. Ниже буџетске потрошачке јединице

Приходи буџета општине Угљевик за 2009. годину планирани су за 5% мање у односу на план 2008. године. Имајући у виду обим и структуру остварених прихода буџета у 2008. години и процјене могућег даљег смањивања појединих прихода, у припреми је ребаланс плана буџета Општине за 2009. годину у правцу његовог смањења за још 15% и свођења на ниво испод 10 милиона КМ. У структури буџетских прихода пад се очекује нарочито код прихода из којих се финансирају текући буџетски расходи, у којима су доминантни лични и материјални расходи нижих потрошачких јединица и донације удружењима, невладиним организацијама и другим корисницима буџета. При томе, водиће се рачуна о прописаним функцијама локалне заједнице као приоритетним у обезбјеђивању потребних средстава у односу на донације.

1.1.1. Код свих нижих потрошачких јединица извршиће се преиспитивање сваке буџетске позиције и њихово могуће смањивање.

У циљу постизања максималног смањења текућих буџетских расхода до нивоа који не угрожава прописане функције све ниже потрошачке јединице дужне су израдити приједлог селективног смањења својих у плану буџета Општине планираних буџетских позиција и исто благовремено доставити као приједлог за ребаланс буџета Општине.

1.1.2. Све ниже потрошачке јединице су обавезне код преиспитивања личних расхода плате и накнаде рачунати на основу и у складу са Посебним колективним уговором за локалну самоуправу, предузети додатне активности на идентификовању и ефикасној наплати могућих прописаних или уговорених прихода и прерасподјелом послова и радног времена обезбједити извршавање нових послова за које није неопходно вршити нова запошљавања.

1.1.3. Све ниже потрошачке јединице су обавезне преиспитати материјалне трошкове и исте свести на минимално могући ниво који

обезбјеђује обављање утврђених функција и исто предложити за ребаланс буџета Општине.

1.1.4. Све ниже потрошачке јединице су дужне буџетом Општине за 2009. годину планирана средства кроз приједлоге из тачке 1.1.2. и 1.1.3. овог Програма који се односе на текуће расходе свести на ниво који обезбјеђује нормално функционисање у складу са важећим прописима.

1.1.5. У случају да нека нижа потрошачка јединица не предложи смањење, Одјељење за финансије ће приликом израде нацрта ребаланса процјенити и предложити смањење у складу са критеријима из овог Програма, а таква нижа потрошачка јединица је дужна исто реализовати сходно одредбама члана 39. Закона о буџетском систему Републике Српске и сачинити ванредни извјештај Скупштини општине Угљевик о разлозима неизвршавања мјера из овог Програма.

1.1.6. Начелник општине Угљевик ће преко Одјељења за финансије преспитати и свести на минимум који омогућава минимално функционисање за све текуће помоћи непрофитним организацијама, јавним предузећима и појединцима.

1.1.7. Начелник општине Угљевик ће преко надлежних Одјељења Административне службе преиспитати могућност смањења свих личних расхода и трошкова материјала и услуга свести их на минимални ниво који обезбјеђује функционисање у складу са важећим прописима и исто предложити за ребалансирање буџета Општине за 2009. годину.

1.1.8. Капитални расходи-трошкови који се у складу са важећим прописима финансирају из намјенских средстава за капитална улагања утврдиће Скупштина општине посебним програмима, приоритетно у функцији или подршци привредним улагањима на подручју Општине.

1.1.9 Код капиталних улагања по Програмима које утврди Скупштина општине у провођењу процедура јавних набавки и уговарања са извођачима ставити клаузуле да ће се радови изводити до нивоа и према динамици коју омогуће остварени приходи буџета Општине у 2009. години.

1.1.10. Начелник Општине ће одмах започети активности на обезбјеђењу реализације мјера 1.1.1. до 1.1.9. и у складу са истима и у могућем року, предложити ребаланс буџета општине Угљевик за 2009. годину којим ће се обезбједити минимално функционисање прописаних функција локалне заједнице уз смањење планираног нивоа буџета Општине за 2009. годину за 15%.

2. ПОДСТИЦАЈНЕ МЈЕРЕ У ДОМЕНУ ПРИВРЕДЕ

Циљ подстицајних мјере у области привреде је побољшавање локалног пословног абијента ради подршке и стимулисања привредних субјеката да се у условима рецесије одрже и и обезбједи свој могући раст. Ове подстицајне мјере се заснивају на подршци Мјерама Владе Републике Српске и развојној стратегији општине Угљевик, због чега истовремено уз антирецесиони имају и развојни карактер. Финансијска подлога на којима се мјере заснивају су намјенска средства у буџету општине, финансијска подшка Владе Републике Српске преко ИРБ-а, ИПА-линије подршке локалним заједницама предприсупних фондова ЕУ и комерцијални кредити у складу са Законом. Извршавање Програма капиталних улагања на подручју општине у 2009. утврђених од стране Скупштине општине Угљевик обезбједиће Начелник Општине. Координацију, праћење реализације мјера Владе и мјера из овог Програма и извјештавање Скупштине општине, обезбједиће радна група у саставу утврђеном овим Програмом у дијелу 3. Праћење имплементације мјера, укључујући и активности на координацији активности на обзбјеђељу средстава, приоритетно из наведених извора. Подстицајне мјере у домену привреде реализоваће се приоритетно кроз;

2.1. Подршка новом запошљавању кроз партиципацију у трошковима преквалификација и додјелу бесповратних средстава за новозапослене раднике у сарадњи са заједницом за запошљавање.

2.2. На различите Законом дозвољених начине подржавати постојеће и нове локалне извознике роба и услуга.

2.3. У координацији са Министарством пољопривреде регресирање камата на кредите за јесењу и прољетну сјетву.

- 2.4. Регресирање камата на кредите за инвестициона улагања на подручју Општине.
- 2.5. Подстицаји за изградњу прерађивачких капацитета у привредним дјелатностима, приоритетно у стратешким правцима развоја .
- 2.6. У сарадњи са Пољопривредним заводом Бијељина сачинити и реализовати програм утврђивања квалитета пољопривредног земљишта, његове калцификације и изградње ободних канала у долинама ријека Тутњевачко-Коренитског и Малешевачко-Угљевичко-Трновског поља.
- 2.7. Наставак уређења индустријске зоне Угљевик до нивоа који стимулише и омогућава инвеститорима ефикасну и јевтинију изградњу пословних капацитета.
- 2.8. Преко Агенције за развој малих и средњих предузећа помоћи проширење постојећих и организовање нових пословних активности кроз коришћење средстава ИРБ и других повољних извора инвестиционих средстава.
- 2.9. У сарадњи са Републичким развојно гарантним фондом организовати локални развојно гарантни фонд.
- 2.10. Кроз обезбјеђење квалитетних путева, водо и електро снабдјевања и друге инфраструктуре која појевтињењем привредних инвестиција стимулише инвеститоре да инвестирају у свим насељеним мјестима на подручју Општине у циљу спречавања иселјавања становништва из села.
- 2.11. Благовременим обезбјеђењем просторно-планске документације и јасним дефинисањем минималних еколошких услова, обезбједити смањење пратећих трошкова при инвестирању у пословне капацитете и тиме стимулативно дјеловати на инвеститоре.
- 2.12. Створити услове и спремно дочекати могућа инвестирања кроз јавно-приватно партнерство.
- 2.13. Иницирати и промовисати пословне могућности на подручју Општине, нарочито економски успјешним грађанима на

привременом раду у иностранству, обезбјеђујући максималну ефикасност при издавању прописаних сагласности и дозвола.

2.14. У складу са Законом изналазити могућности давања предности домаћим извођачима радова и произвођачима грађевинских материјала.

2.15. Промовисати и указивати на значај „купујмо домаће“ као вриједног начина подршке властитој производњи нарочито у условима рецесије и додатног „притиска“ увозних производа.

2.16. У складу са важећим прописима изнајмљивати локације и објекте у власништву Општине заинтересованим пословним предузетницима.

3. ПРАЋЕЊЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ МЈЕРА

Праћење реализације Мјера општине Угљевик и полугодишње извјештавање Скупштине обездједиће радна група коју сачињавају начелник Општине и предсједник Скупштине општине Угљевик, предсједник Комисија са буџет и финансије, предсједник Комисије за привредни развој, начелник Одјељења за финансије, начелник Одјељења за привреду и друштвене дјелатности и начелник Одјељења за пољопривреду. Рад групе кординира начелник Општине. Група за праћење имплементације Мјера у случају потребе организоваће посебне оперативне тимове или ангажовање стручних иснтитуција и предлагати Скупштини додатне мјере и приоритете или промјене утврђених мјера.

Мјере утврђене овим документом имплементирају се континуирано кроз буџет, програме капиталних улагања, посебне одлуке и друге редовне оперативне и посебне инструменте и документе за непосредно одлучивање Начелника и Скупштине општине у складу са важећим прописима о појединим конкретним питањима из утврђене надлежности.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ УГЉЕВИК
Број, 01-022-13/09
Датум, 29.4.2009. године

ПРЕДСЈЕДНИК СО-е
Слободан Зарић с.р.